

Referat fra konference for kristne og muslimske ledere

Hotel Nyborg Strand d. 19.-20. august 2006

LØRDAG D. 19. AUGUST

Velkomst og introduktion ved Biskop Karsten Nissen

Biskop Karsten Nissen (KN) understregede i sin velkomst, at der var tale om et historisk møde. For første gang er der blevet etableret en fælles platform, hvor muslimer og kristne kan diskutere religiøse problemstillinger – og det endda i en tid, hvor interreligiøs dialog har det vanskeligt i Danmark.

En forudsætning for at vi overhovedet kan mødes er, at der siden 1849 har været *religionsfrihed* og dermed mulighed for at være dansker uden at tilhøre den evangelisk-lutherske kirke. På denne konference mødes vi som religiøse mennesker. Kristne og muslimer har forskellig tro, men vi lever i det samme land, og det er derfor nødvendigt at tale sammen. Kristne og muslimer bør ikke leve i parallelsamfund.

I 1849 fik Danmark demokrati, men den var begrænset til bestemte samfundsgrupper. Først i 1915 fik danske kvinder stemmeret, og så sent som omkring 1960 fik personer på offentlig understøttelse mulighed for at stemme. Det viser, at demokrati ikke er en færdig størrelse, men en proces, der fortsat er under udvikling. Ved denne konference vil vi gerne pege på, at danske muslimer – som muslimer - kan medvirke til, at demokratiet udvikles.

Hvad er da religionens rolle i et sekulært samfund som det danske? Nogle mener, at der er for meget religion i det offentlige rum, men religion er en så dynamisk faktor i et menneskes liv, at den ikke kan spærres inde bag kirkens, moskéens eller privatsfærens mure. Problemet er ikke, at der er muslimer i Danmark. Problemet er, hvis kristne véd for lidt om islam, og muslimer véd for lidt om kristendom.

KN gjorde afslutningsvis opmærksom på den rapport, som Safet Bektovic, Mogens Mogensen og Leif Vestergaard har udarbejdet på baggrund af en lytterunde i danske moskéer og muslimske foreninger. Rapporten og konferencen er kommet i stand på foranledning af Stiftssamarbejdet Folkekirke & Religionsmøde, der har til formål at udruste folkekirkens menigheder til at møde andre religioner. Biskopperne har læst rapporten og vil mødes efter konferencen for at drøfte den og nærværende konference.

Dr. Ataulah Siddiqui: Religionsamfundenes rolle i samfundet

Dr. Ataulah Siddiqui (AS) gjorde rede for religionens til tider problematiske forhold til det sekulære samfund. Det sekulære samfund er et problem for den troende, når vi taler om *sekularisme* som et verdensbillede, der forsøger at trænge religionen ud af samfundet. Men det sekulære samfund i dag handler mere om at give plads for religiøs pluralitet og skabe lighed mellem trosretninger under loven. Religiøse mennesker behøver derfor ikke være i konflikt med det sekulære samfund.

Mellem kristne og muslimer eksisterer der forskellige bekymringer. Muslimer kan frygte, at kristne er allieret med staten om at forsøge at dominere muslimernes levevis. Der er også en frygt for, at dialog blot er en del af en kristen dagsorden om mission. Omvendt frygter kristne, at den vestlige verden vil blive overtaget af muslimer, og at dialogen ikke er islams sande ansigt. Som muslim og som menneske har jeg en forpligtelse til at være i forbindelse med andre troende og ikke-troende og samarbejde med dem om at bygge et samfund. Vi har fælles fremtid. Islam i Europa udvikler sig, men forvent ikke for meget, for europæiske muslimer er psykologisk og teologisk rodløse.

AS gjorde til sidst rede for, hvordan den interreligiøse dialog i England har udviklet sig, siden den tog sin begyndelse i 1970'erne. I Leicester har man dannet et interreligiøst samtaleforum, og man har i dette ført dialog med bl.a. pressen og de lokale politikere. I 2000 blev der på nationalt plan iværksat en lytterunde med henblik på at etablere et nationalt religionsråd. Dette råd er nu etableret med fokusområderne: uddannelse, medier, ungdom, familie, samfund og internationale relationer.

Plenum: Hvad kan vi samarbejde om?

Følgende konkrete emner blev nævnt:

- Styrkelse af viden om de to religioner
- Dannelse af lokale netværk med henblik på dialoginitiativer og fælles aktion
- Udvidelse af eksisterende samarbejder omkring fængsler, hospitaler, udstillinger etc.
- Nationalt samtaleforum med fokus på vidensdeling
- Fælles læsning af litteratur om hinanden – kan vi genkende os selv i den andens beskrivelse?
- Teologisk samtale
- Mediehåndtering
- Krisehåndtering (fx under Muhammed-krisen)
- Fokusering på medborgerskab
- Konferencer med udenlandske ressourcepersoner
- Hævdelse af det religiøse menneskes ret i det offentlige rum

- Fælles engagement i etiske debatter

Eksempel på kristent-muslimsk samarbejde: Omsorgsprojekt på hospitaler i København

Lissi Rasmussen (LR), leder af Islamisk-Kristent Studiecenter (IKS) og imam Naveed Baig (NB) gjorde rede for et omsorgsprojekt, der tog sin begyndelse i 2002. IKS fik henvendelser fra sygehuspræster, der ikke følte sig klædt på til at være sjælesørgere for muslimer. Med udgangspunkt i en styregruppe bestående bl.a. af sygehuspræster, læger og muslimske lægestuderende blev der i 2004 udbudt et kursus for hospitalspersonale og studerende, der skulle give disse et større kendskab til islam og muslimers syn på sygdom og død. 150 deltog i kurset.

Herefter inviterede styregruppen bredt til et kursus over fem aftener, hvor forskellige relevante emner blev gennemgået. Ud af kursets 70 deltagere blev 18 personer udvalgt til et særligt ressource-team. Disse modtog intensiv undervisning i bl.a. samtalerapi, psykologi, muslimsk sjælesorg etc. over fem hele lørdage og er nu klar til at rykke ud på henvendelser fra hospitalerne. En gang om måneden er der supervisionsmøde med ressourcepersonerne, hvor oplevelserne på hospitalerne drøftes. Desuden er NB blevet ansat 22 timer om ugen som hospitalsimam.

NB fortalte, at omsorgsarbejde tidligere fra islamisk side har været en familieforpligtelse, og derfor kan det aktuelle projekt ses som en teologisk udvikling, hvor man forholder sig bevidst til nye problemstillinger i det moderne samfund. Det fælles teologiske grundlag for omsorgsprojektet har bl.a. udgangspunkt i skabelsen, hvor Gud skaber mennesket og tildeler det værdi. Mennesket er sat i en relation til Gud, men det har også ansvar for sit medmenneske.

SØNDAG D. 20. AUGUST

Lektor i praktisk teologi, Hans Raun Iversen: Anerkendelse af og mellem religionerne

Med udgangspunkt i et udleveret citatpapir diskuterede Hans Raun Iversen (HRI) på den ene side samfundets og statens anerkendelse af religionerne og på den anden side den gensidige anerkendelse af religionerne imellem. Han indledte med et citat af Hans Küng: *"Der kan ikke være fred mellem nationer, uden at der fred mellem religioner. Der kan ikke være fred mellem religioner uden dialog mellem religioner."* 90 % af verdens befolkning tilhører en af de etablerede religioner – derfor må de tænkes med. HRI gik herefter i dybden med forskellige anvendte udtryk:

Tolerance betyder at tåle/finde sig i/udholde. Det udtrykker oplysningstidens krav om plads til anderledestænkende efter enevældens intolerance, som ofte førte til voldelig udelukkelse af de andre. Tolerancebegrebet bundet imidlertid i "den stærkestes fornuft" (Derrida). I bedste fald er tolerance en overvåget gæstfrihed.

Respekt kommer af latin og betyder "at se tilbage" – og dermed at tage hensyn og måske at adlyde, hvis det er, hvad den, man ser tilbage på, fordrer. Man kan også tale om "dyb respekt," som ikke blot er noget ydre, men nærmere det samme som anerkendelse.

Gæstfrihed betyder, at værten indretter sig efter gæsten, så gæsten kan "føle sig hjemme." Gæstfriheden over for den inviterede er afgrænset og betinget, mens gæstfriheden over for den fremmede ideelt er uafgrænset og ubetinget.

Anerkendelse handler om "at tage til sig." Man godkender det anerkendte og lyser det i kuld og køn, som det det er. Dermed forpligter man sig på det anerkendte. Selvom parterne kan være ulige, er det afgørende, at anerkendelsen er gensidig.

HRI gik herefter over til at drøfte det indbyrdes forhold mellem islam og kristendom. Kristne og muslimer burde være enige om, at det i den centrale tro på Gud er muligt at anerkende hinanden som ligeværdige skabninger af Gud. Da vi ikke er Gud, men mennesker, kan vi endvidere ikke besidde den endelige sandhed. Troen er en foreløbig sandhed, og det forhindrer os i at blive arrogante og undertrykkende.

Plenum: Anerkendelse og samarbejde

Følgende temaer blev taget op:

- Anerkendelsens gensidighed. Både muslimer og kristne skal respektere den andens tro. Vi må undgå, at den ene part havner i offerrollen
- Anerkendelse i mellem menneskelig forstand. At man føler sig velkommen i en bybus
- Anerkendelse i religiøs forstand. Retten til forkyndelse og mission
- Anerkendelse i juridisk forstand. Staten skal skabe rammer for gensidig anerkendelse og behandle alle lige for loven
- Anerkendelse i politisk forstand. Behov for lovgivning, der udtrykker ligeværdighed mellem religionerne. Hvordan formulerer vi det ind i den tradition, som vi har i Danmark?

- Symboler på anerkendelse. Moskéer har en vigtig symbolsk betydning og viser, at muslimer har plads i det offentlige rum. Hvis ansvar er det at etablere en moské?
- Anerkendelse i medierne. Hvordan skabe et mere nuanceret billede af islam i medierne?
- Anerkendelse i historisk perspektiv. Danske minoritetskristne har kæmpet en kamp mod myndighederne endnu før Grundloven. Det er ikke muslimer alene, der føler sig krænket.
- Anerkendelse i sociologisk perspektiv. Det er et problem, at muslimerne ikke som samlet gruppe kan anerkendes, fordi de ikke har formået at organisere sig

Plenum: Fremtidige perspektiver

Der var enighed om, at det ville være ønskeligt at mødes igen til en lignende konference. En arbejdsgruppe blev nedsat med henblik på at forberede en sådan konference i august 2007. Arbejdsgruppen består af tre muslimer, Radwan Mansour (Århus), Naveed Baig og Safet Bektovic (København), og tre kristne, Leif Vestergaard, Peter Fischer-Nielsen (Århus) og Mogens Mogensen (Christiansfeld). Man vurderede, at det ikke på nuværende tidspunkt var realistisk at etablere et formaliseret religiøst råd eller samtaleforum, men at tiden måtte vise, om det på et senere tidspunkt lader sig realisere. Der blev udtrykt ønske om, at lytterundens rapport kunne blive oversat til forskellige sprog, så flere etniske grupper i Danmark kunne få glæde af den.

Afslutning

Et kommuniké til pressen (vedlagt) blev læst op, og enkelte ændringer blev indføjet. Leif Vestergaard afsluttede konferencen med at takke konsulenterne Safet Bektovic og Mogens Mogensen for deres store indsats forud for konferencen.